

САБАҚ 5 Жаңа Келісім кітаптары

Жаңа Келісім жазылып жатқан кезде, әлем қатты өзгерді. Пайғамбарлардың уақыты өтті және адамдардың көпшілігі рухани мәселелерге немқұрайды қарады. Сондай-ақ таяу Шығыс пен Еуропа халықтары және еврейлер Римнің басқаруында болды. Бұл уақыт еврейлер үшін қиын болғанымен, олар еркіндікті армандады, олардың өмірінде сыртқы әсерлер әлі де бірқатар артықшылықтарға ие болатын. Қуатты Рим әскері сауда жолдарының қауіпсіз болуын қамтамасыз етті, ал саяхатшылар санының өсуі грек музыкасы, поэзиясы және өнерімен бірге мәдениетінің де бүкіл империя бойынша таралуына ықпал етті.

Құдай Өз Ұлын әлемге осы уақытта жібергені кездейсоқ емес. Грек тілі ұлтаралық қарым-қатынас тілі болды, бұл Ізгі хабардың таралуына ықпал етті. Ал Рим Ізгі хабар үшін белгілі бір шамада еркіндікті қамтамасыз етті.

Жаңа Келісім Мәсіхтің өмірі мен мәсіхшіліктің пайда болуы жайлы баяндайды. Жаңа Келісімге кіретін кітаптар барлық сенушілер үшін нұсқаулар мен уәделерден, Мәсіхпен бірге мәңгілік өмірге деген үміт пен болашақ жөніндегі пайғамбарлықтан тұрады.

Жаңа Келісімнің кітаптарын зерделей отырып, сіз оларды оқып, ондағы ақиқатты зерттеуді қалайсыз деп үміттенемін.

Сабақтың қысқаша мазмұны

А. Жаңа Келісім кітаптарын топтастыру.

Ә. Әр топқа түсініктеме.

Сабақтың мақсаттары

1. Жаңа Келісім кітаптарының негізгі жіктеулерін атаңыз.
2. Иса Мәсіхтің өмірін елшілердің әр екпінде сипаттауы.
3. Елшілердің істері кітабының негізгі хабарын анықтау.
4. Жолдаудың ерекше маңызы бар екенін анықтау.
5. Әрбір жалпы жолдаулардың негізгі тақырыбын орнату.
6. Аян кітабының кейбір мазмұны мен құндылықтарын сипаттаңыз.

А. Жаңа Келісім Кітаптарын Топтастыру

1 Мақсат. Жаңа Келісім кітаптарының негізгі жіктеулерін атаңыз.

4 Сабақтан біз Көне Келісімнің барлық кітаптары бес топқа бөлінетінін білдік. Жаңа Келісімнің де кітаптары бес топқа бөлінген.

Жаңа Келісімде 27 кітап, олар төмендегідей 5 топқа тармақталады:

ІЗГІ ХАБАР	ТАРИХИ КІТАП	ЖАЛПЫ ЖОЛДАУЛАР	ПАУЫЛДЫҢ ЖОЛДАУЫ	ПАЙҒАМБАРЛЫҚ КІТАП
Матай Марқа Лұқа Жохан	Елшілердің Істері	Жақып 1, 2 Петір 1, 2 және 3 Жохан Яһуда	Римдіктерге 1, 2 Қорынттық Ғалаттықтарға Ефестіктерге Філіпіліктерге Қолостықтарға 1, 2 Салониқ 1, 2 Тімотеге Титке Філімонға Еврейлерге	Аян

Тапсырма

1 Төмендегі жіктеулердің қайсысы Көне және Жаңа Келісімде кездеседі?

- а) Тарихи кітап
- ә) Пауылдың жолдауы
- б) Пайғамбарлық кітап
- в) Ізгі хабар
- г) Жалпы жолдаулар

Ә. ӘР Топқа Түсініктеме

Інжілдер

2 Мақсат. Иса Мәсіхтің өмірін елшілердің әр екпінде сипаттауы.

Матай, Марқа, Лұқа және Жохан Иса Мәсіхтің өмірін олардың аттарымен аталған Ізгі хабар кітабында сипаттады. Бұл жазушылар кейде *«төрт елші»* деп аталады. Олардың әрқайсысында әр түрлі бағыт пен екпін болды.

Матай Иса Мәсіхті Патша және Мәсіх ретінде бейнелейді. Ол Мәсіх туралы Көне Келісімнің пайғамбарлық болжауларын (яһудилер өздері күткен патшаны және азат етушіні солай атады) айтып, осы пайғамбарлықтар Иса арқылы қалай орындалғанын көрсетеді.

Марқа римдіктерге арнап жазған, олардың көпшілігі Киелі Кітаптағы жазбаларды білмеген. Ол өзінің Ізгі хабарын динамикалық әрекетке толтырды, өйткені ол оқырмандарына Исаның Құдайдың қызметшісі ретінде келгендігін көрсетті.

Дәрігер *Лұқа* өзінің Ізгі хабарын грек досына арнап жазған. Ол Мәсіхтің адам ретінде жетілуін көрсетеді және оны Адам Ұлы ретінде ұсынды.

Жохан Иса Құдайдың Ұлы екенін және Оған сенуші әркім мәңгілік өмірге ие болатынын дәлелдейді.

Алғашқы үш Ізгі хабар «синоптикалық» деп аталады, өйткені олар Исаның өмірі туралы толық мәлімет береді. Олар өзара байланысты оқиғаларды таңдауда ұқсас. Алайда Жохан Исаның тарихы мен тағылымдары туралы көп айтпайды.

Тапсырма

- 2** Уәде етілген Патша «Иса» екенін көрсететін көптеген пайғамбарлық сөзі бар Ізгі хабар...
- а) Матай
 - ә) Марқа
 - б) Лұқа
- 3** Лұқа 1:1–4 аяттары бойынша Лұқа өзінің жазбасын жазғанда неге сүйенді?
- а) қауесет немесе лақап
 - ә) Исаның шәкірті ретіндегі жеке тәжірибе
 - б) мұқият зерттеу және куәгерлермен әңгімелесу
- 4** Марқа өзінің Ізгі хабарын ... толтырды.
- а) Көне Келісімдегі пайғамбарлық сөздермен
 - ә) Исаның уағыздарымен
 - б) Исаның жасаған ұлы істерімен
- 5** Жохан 20:30–31-де Жохан өзінің оқырмандарына Исаға не үшін сену керектігімізді айтады:
- а) кемелді адам және Оның үлгісімен жүру керек
 - ә) Құдайдың Ұлы және Ол ғана мәңгілік өмір береді
 - б) өмір сүрген ең жақсы адам
- 6** Інжілді жазушы Лұқа мынаны ерекше атап көрсетеді: Иса ...
- а) Адамның Ұлы
 - ә) еврейлер күткен Мәсіх
 - б) Құдайдың Ұлы

Тарихи кітаптар

3 Мақсат. Елшілердің істері кітабының негізгі хабарын анықтау.

Лұқа *Елшілердің* істерінде Мәсіх көкке қайтқаннан кейін Өзінің жерде бастаған жұмысын жалғастыру үшін Мәсіхтің Киелі Рухты қалай жібергені туралы жазды.

«Елші» сөзі жіберілді немесе жіберілген деген мағынаны білдіреді. Елшілердің істері кітабында Құдайдың хабаршылары Ізгі хабарды әлемге қалай жеткізгені туралы айтылады.

Елшілердің істері кітабындағы басты тұлғалардың бірі – Пауыл. Ол басқа ұлттарға елші болған. Еврейлер басқа ұлттарға жоламайтын. Лұқа Пауылмен бірге бірнеше сапарларға барып, өздерінің елшілік оқиғалары туралы баяндайды. Көптеген елдерде мәсіхшілік қауым құру үшін Киелі Рух елші Пауылды қалай қолданғаны туралы айтады.

Елшілердің істері 1:8 – бұл тетік аятты әрбір мәсіхші жатқа білгені дұрыс: «Бірақ Киелі Рух өздеріңе қонғанда Оның құдіретін қабылдайсыңдар. Содан сендер Иерусалимде, бүкіл Яһудея мен Самария аймақтарында және жердің шетіне дейін Маған куә боласыңдар».

Тапсырма

7 «Елшілердің істері» кітабының атауы онда ... әрекеттері туралы айтатынын білдіреді.

- а) ізбасарларының
- ә) жіберілгендердің
- б) өкілдердің

8 Келесі мәлімдемені толықтырыңыз:

Дәрігердің аты
 Пауылдың
 елшілік қызмет сапарында еріп жүрді.

9 Елшілердің істері кітабының негізгі тақырыбы:

- а) Пауыл басқа ұлт өкілдеріне мәсіхшілікті қабылдатты.
- ә) Лұқа елшілік дәрігер болатын.
- б) Киелі Рух куәлік айту үшін күш береді.

Елші Пауылдың жолдаулары

4 Мақсат. Жолдаудың ерекше маңызы бар екенін анықтау.

Пауылдың жолдауына 13 немесе 14 хат жатады, олардың кейбірін Пауыл өзі құрған қауымдарға жазған. Еврейлерге арналған жолдауға оның қолы қойылмаған, сондықтан Пауылдың авторлығы сұрақ күйінде қала береді. Алайда көптеген зерттеушілердің пікірінше, Еврейлерге жолдаудың авторы елші Пауыл деп саналады, сондықтан біз оны Пауыл жолдауларының тізіміне енгіздік:

Римдіктерге	Қолостықтарға
1, 2 Қорынттықтарға	1, 2 Салониқалықтарға
Галаттықтарға	1, 2 Тимотеге
Ефестіктерге	Титке
Філіпіліктерге	Філімонға

Сол уақытта баспа станоктары болмағандықтан, бұл Жолдау қауымнан қауымға берілді. Әр жерде мүшелер өздерінде Жолдау болу үшін және оны оқып-зерттеу үшін көшірме жасаған.

«*Римдіктерге арналған хат*» жолдауы «мәсіхшілік ілімнің жинақ жолдаулары» деп аталады. Онда біздің құтқарылуымыздың негізі мен сенім бойынша ақталу тақырыбы анық, айқын және сенімді баяндалады.

1 және 2 *Қорынттықтарға арналған хаттарды* Пауыл Қорынт қаласында негізін салып құрған қауымға жазды. Бұл хаттарда ол діни ілімнің кейбір мәселелерін, сондай-ақ қауымдағы тәртіпке қатысты тақырыпты да жанап өтті.

Галаттықтарға арналған хатында да Римдіктерге арналған хатындағы «Сенім арқылы ақталу» тақырыбы ашылған. Онда ешкім игі істермен құтқарыла алмайтыны, тек Иса Мәсіхке сену арқылы құтқарылатыны баса айтылған.

Пауыл Ізгі хабарды уағыздағаны үшін түрмеде болған кезде, ол *Ефестіктерге, Філіпіліктіктерге және Қолостықтарға арналған хаттарын* жазды. Бұл хаттар «түрмеде жазылған хаттар» деп те аталады және хаттарда мәсіхшінің өмірі туралы айтылады.

1 және 2 Салониқалықтарға арналған хатта Мәсіхтің екінші келуінің алдында не болатыны жайында айтылады. Оның қайта оралатыны жайында сіз 1 Салониқалықтарға арналған хат 4:13-18-ден оқи аласыз.

Пауыл өзінің төрт хатын жеке адамдарға арнап жазды. Бағушыларға ерекше пайдасы тиетін *Тимотеге* арналған екі хат және Титке арнап бір хат жазған. Мәсіхтің есімі үшін азапталып өлерден аз уақыт бұрын Пауыл Тимотеге хат жазып, оны Құдайға адал қызметші болуға шақырды. Оқыңыз: 2 Тимотеге 4:5-8.

Філімонның қашып кеткен құлы Онисым Пауыл түрмеде болған кезде, Мәсіхке сенді. Пауыл *Філімонға жазған хатында* Онисымды кешіруді және оны Мәсіхтегі бауыры ретінде қабылдауды сұрайды.

Еврейлерге арналған хатында негізгі сөз «жақсы» деген сөз болып табылады. Бұл хат еврей мәсіхшілеріне Жаңа Келісімнің Көнеден жақсырақ екенін үйретеді. Ол символдық салт-дәстүрлер мен құрбандық шалулар Мұсаның Заңы бойынша Иса Мәсіхтің біздің алғашқы діни қызметкеріміз екенін және біздің күнәларымыз үшін құрбан болғанының белгісі екенін көрсетеді.

Тапсырма

10 «Жолдау» деген сөз:

- а) «доктрина»
- ә) «хат»
- б) «көшірме»

11 Әр Жолдаудың басты тақырыбы сол жақ бағанда көрсетілген.

Тиісті кітап атауының алдында тұрған нөмірді тақырыбының алдына қойыңыз:

... а) Мәсіхшінің өмірі	1) Римдіктер; Ғалаттық
... ә) Сенімі арқылы ақталу	2) Ефест; Філіп; Қолостық
... б) Мәсіхтің көктен оралуы	3) 1, 2 Салониқалық
... в) Құлды кешіру	4) 1, 2 Тимоте; Титке
... г) Бағушының қызметі	5) Філімонға

12 Елші Пауылдың жолдаулары маңызды, себебі олар:

- а)** сенушілерге кеңес береді.
- ә)** қалай құтқарылу керектігін айтады
- б)** пайғамбарлардың қалай өмір сүргенін айтады
- в)** доктриналар туралы нақты ілім бар
- г)** барлығы түрмелерде жазылған
- ғ)** бағушылар мен қауымға қалай қызмет ету керектігін айтады

Жалпы жолдаулар

5 Мақсат. Әрбір жалпы жолдаулардың негізгі тақырыбын орнату.

Пауылдың жолдаулары кімге арналып жазылған болса, солардың аттарымен аталды, ал жалпы жолдаулар оларды жазған авторлардың есімдерімен аталды.

Өзінің есімімен аталған хабарды жазған Жақып Иерусалим қауымының бақташысы және Иса Мәсіхтің туған бауыры болуы мүмкін. Жоханның ағасы Жақыптың басын сол кезде шауып тастаған болатын.

Жақып Иса Мәсіхке деген тірі сенім мейірімді істермен расталатынын үйретеді. Біздің игі істеріміз бізді құтқармайды, бірақ егер адам шын мәнінде құтқарылған болса, ол Құдай үшін және Оның халқы үшін қолынан келгеннің бәрін істеуге тырысатын болады.

Петірдің жолдаулары қудаланған мәсіхшілер үшін жігер мен жұбаныш болып табылады, сонымен қатар Құдай қайта келіп, Өзіне адал болып қалатын әрбір сенушіні марапаттайтынын естеріне салады.

Жохан, Исаның сүйікті шәкірті, он екі шәкірттің арасында ұзағырақ өмір сүрді. Ол Ізгі хабар мен өзінің есімімен аталған үш жолдау жазды. Оның барлық жолдауларында негізгі тақырып – бізді бір-бірімізді сүюге жетелейтін Құдайдың сүйіспеншілігі болып табылады. Ол, сондай-ақ, Мәсіх Патша және Иеміз Құдай ретінде көрсетілген Аян кітабын жазды.

Яһуда ең соңғы елші, Жақыптың ағасы және Исаның да бауыры болуы мүмкін. Өз Жолдауында Яһуда сенушілерге абай болуды және жалған тәлімдермен айналыспауды ескертеді. Әрі ол Мәсіхтің әлемді соттау үшін қайтып оралатыны туралы жазады.

13 Төменде көрсетілген жолдаулардың әрқайсысының негізгі тақырыбын атаңыз:

- Жақып
-
- 1 және 2 Петір
-
- 1, 2 және 3 Жохан
-
- Яһуда
-

Пайғамбарлық кітап

6 Мақсат. Аян кітабының кейбір мазмұны мен құндылықтарын сипаттаңыз.

Аян кітабы «Апокалипсис» деп аталады, себебі ол болашақта не болатынын ашып көрсетеді. Ондағы бейнелі көріністер Даниял кітабындағы көріністерге ұқсас. Бұл кітаптың авторы – Жохан. Ол қартайған шағында Патмос аралына жер аударылып, сол жерде Иеміз оған әлемді осы заманның ақырғы күндері не күтіп тұрғанын, аспан және келе жатқан Құдай Патшалығы туралы аян берді.

Жохан Исаны жердегі қызметін атқарған кезінде жақсы білгенімен, ол енді Исаны қайтадан ең күшті Жеңімпаз ретінде таныды. Жохан Исаны барлық биліктің Иесі ретінде қабылдады (Аян 1:18).

Жохан үшін Иса Мәсіхтің аяны иен жатқан Патмос аралын көкке ашылған қақпаға айналдырды. Ол, сонымен бірге, қараңғы түнекке жарық нұр, өмірімізге қуаныш пен осы сенімсіз әлемге үміт әкеледі.

Тапсырма

- 14** Ең дұрыс аяқталған сөйлемнің алдында тұрған әріпті қоршап белгілеңіз: «Патмос аралындағы аяндағы көрініс ...»
- а) Жоханға болашақты ашып берді».
 - ә) Жоханға үміттің сәулесін көрсетпеді».
 - б) Жоханға соңғы күндер туралы аян-түсінік берді».
- 15** Әлемдік қақтығыстардың, Мәсікке қарсы шығушының билігі мен Мәсіхтің ақтық жеңісінің символдық суреттері жайында жазылған өте ұқсас екі кітап қандай?
- а) Ишая және 1 Петр
 - ә) Даниял және Аян
 - б) Езекиел және Аян
- 16** Аян кітабының 1, 21, 22 тарауларын ашып оқыңыз. Сіз бұл тарауларды оқығанда не сезінесіз? Иса Мәсіх өте жақын арада келеді деген түсінік сізді толқыта ма? Аян 22:20-да Жохан мінәжат еткендей, сіз де мінәжат етесіз бе? Құдай сіздің өміріңізде, сондықтан Оған қызмет еткеніңізде, бұл туралы есіңізде сақтау үшін көмектесуін сұрап мінәжат етіңіз.
-

Сұрақтарды дұрыс жауаптармен салыстыра тексеріңіз.

- 1 а)** Тарихи кітап
- 9 б)** Киелі Рух куәлік ету үшін күш береді.
- 2 а)** Матай
- 10 ә)** «хат»
- 3 б)** мұқият зерттеу және куәгерлермен әңгімелесу.
- 11 а)** 2) Ефестіктерге, Філіпіліктерге, Қолостықтарға
ә) 1) Римдіктерге және Ғалаттықтарға
б) 3) 1, 2 Салоникалықтарға
в) 5) Філімонға
г) 4) 1, 2 Тімотеге; Титке
- 4 б)** Исаның жасаған ұлы істерімен.
- 12 а)** сенушілерге кеңес береді.
ә) қалай құтқарылу керектігін айтады.
в) доктриналар туралы нақты ілім бар.
ғ) бағушы мен қауымға қалай қызмет ету керегін айтады.
- 5 ә)** Құдайдың Ұлы және Ол ғана мәңгілік өмір береді.
- 13** Әр кітап туралы пікірталасқа сілтеме жасай отырып, жауаптарыңызды тексеріңіз.
- 6 а)** Адамның Ұлы.
- 14 а)** Жоханға болашақты ашып берді»
б) Жоханға соңғы күндер туралы аян-түсінік берді»
- 7 ә)** жіберілгендердің
- 15 ә)** Даниял және Аян
- 8** Лұқа, басқа ұлттарға.
- 16** Сіздің өз жауаптарыңыз.